Nr 32

Finansutskottets betänkande i anledning av motioner angående statlig upphandling från mindre och medelstora företag.

Motionerna

I motionen 1972: 398 av herr Andersson i Örebro m. fl. (fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att möjligheterna att reservera viss del av den statliga upphandlingsverksamheten för mindre och medelstora företag blir föremål för utredning.

I motionen 1972: 628 av herrar Rask (s) och Fridolfsson (s) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att formerna för statlig upphandling enligt upphandlingskungörelsen – i första hand vid utlokaliseringen av statliga myndigheter – ges en sådan inriktning att mindre företags kapacitetsbegränsning inte utesluter möjligheten till konkurrens på lika villkor.

I motionen 1972: 398 anförs att någon särskild förordning som tillförsäkrar de mindre och medelstora företagen en viss del av den upphandling som sker via statliga myndigheter – i motsats till vissa andra länder, exempelvis USA, – inte finns i Sverige. En sådan form av statlig upphandling skulle vara av stor betydelse för de mindre företagen, vilkas produktionskapacitet många gånger inte är till fullo utnyttjad. Om en viss procent av statlig upphandling lämnades till dessa företag skulle den direkta effekten för de berörda företagen bli positiv. Även regionalpolitiskt bör effekten enligt motionärernas uppfattning bli gynnsam, då många mindre företag ligger i sysselsättningssvaga regioner. Företagarföreningarna bör aktivt medverka i sammanhanget.

I motionen 1972: 628 anförs att det i samband med utflyttningen av statliga myndigheter till olika delar av landet kontinuerligt företas upphandlingar av olika slag. Det är angeläget att dessa upphandlingar sker på sådant sätt att en spridningseffekt uppnås, bl. a. genom att lokala leverantörer och konsultfirmor får möjlighet konkurrera. Det upphandlande organet bör aktivt medverka till att mindre företag blir engagerade som anbudsgivare, vilket enligt uppgift i motionen skett vid byggnadsstyrelsens upphandling i samband med beslutad utflyttning av statlig verksamhet. Upphandling som företas bör enligt motionärerna om möjligt inte ske i så stora partier att mindre företag av kapacitetsskäl inte reflekterar på uppdraget. Upphandlande organ bör vara skyldiga att – förslagsvis via kommerskollegium eller företagarföreningarna – inhämta uppgifter rörande mindre företag inom berörd bransch och med ledning av dessa uppgifter såvitt möjligt utforma upphandlingen på sådant sätt att dessa får en realistisk möjlighet att hävda sig i konkurrensen.

Motionärerna syftar närmast på den upphandling som kommer att ske i samband med utflyttningen från Stockholm av statlig verksamhet men menar att all statlig upphandling i princip bör följa de i motionen uppdragna riktlinjerna. Motionärerna föreslår att Kungl. Maj:t snarast i cirkulär till statliga myndigheter förordnar att upphandlingen sker på i motionen angivet sätt.

Utskottet

Den offentliga upphandlingen är för närvarande föremål för översyn. Upphandlingskommittén har i betänkandet Offentlig upphandling (SOU 1971:88) lagt fram förslag till ny upphandlingskungörelse att gälla för statliga myndigheters upphandling. Kommittén har också träffat en överenskommelse med Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet i syfte att få till stånd enhetliga regler för den kommunala upphandlingen, vilka regler så nära som möjligt skulle ansluta till den statliga kungörelsen och därtill hörande anvisningar.

I betänkandet Offentlig upphandling har också de av motionärerna aktualiserade frågorna rörande mindre och medelstora företags möjligheter att konkurrera vid statlig upphandling berörts. Där anförs, att de svårigheter att konkurrera framgångsrikt vid upphandling för statens räkning, som kommittén anser föreligga för företag i de nordligaste länen, i stor utsträckning gäller även för mindre och medelstora företag i allmänhet. Vissa av de förslag som läggs fram för att förbättra norrlandsföretagens möjligheter inom den statliga upphandlingen kan enligt kommittén därför vara tillämpliga också på dessa grupper av företag. Förslagen innebär bl. a. följande.

Förteckningar över norrlandsföretagens produktionskapacitet skall tillställas upphandlande statliga myndigheter vilka regelmässigt skall infordra anbud från sådana företag i de nordligaste länen som kan komma i fråga som leverantörer. Vidare bör förteckningar över större statliga myndigheters upphandling och – i syfte att underlätta för mindre företag att komma i fråga som underleverantörer – över större leverantörer till de statliga myndigheterna upprättas och tillställas norrlandsföretagen. Dessa bör få bistånd och råd i upphandlingsfrågor, bl. a. när det gäller bevakningen av den statliga upphandlingen. Detta bör enligt kommittén ske genom ett gemensamt upphandlingskontor, som knyts antingen till en av företagarföreningarna eller till det industriella utvecklingscentrat i Skellefteå. Kommittén anser att norrlandsföretagen bör få förtur vid lika anbud men avvisar i övrigt förmånsbehandling av norrlandsföretag vid statlig upphandling.

Remissbehandlingen av betänkandet har avslutats. I flera yttranden föreslås särskilda åtgärder för att förbättra de mindre och medelstora företagens möjligheter att konkurrera vid statlig upphandling. Frågorna rörande den offentliga upphandlingen och de mindre och medelstora företagens roll härvid är för närvarande föremål för övervägande hos Kungl. Maj:t. Den i motionen 1972:398 väckta frågan att reservera viss

del av den statliga upphandlingen för mindre och medelstora företag kommer sålunda snabbast till prövning om den bedöms i sammanhang med dessa överväganden. Mot denna bakgrund torde en särskild utredning i ärendet inte vara påkallad.

Med det anförda synes också de mer principiella avsnitten av motionen 1972: 628 ha besvarats. Frågan om särskilda regler i upphandlingskungörelsen för att underlätta de mindre företagens deltagande i anbudsgivningen vid statlig upphandling får bedömas i anslutning till den kommande prövningen av principerna för den statliga upphandlingen. Motionärerna anför att de mindre företagens möjligheter att delta i anbudsgivningen vid statlig upphandling i samband med omlokalisering av statlig verksamhet bör särskilt beaktas. Utskottet konstaterar att motionärerna själva åberopar positiva erfarenheter av byggnadsstyrelsens hittillsvarande upphandling i samband med omlokalisering av statlig verksamhet. Byggnadsstyrelsen ansvarar även för den fortsatta anskaffningen och för inredningen av lokaler i samband med omlokalisering. Styrelsen har inför utskottet redovisat sina strävanden att – inte minst av praktiska skäl – få mindre och/eller lokalt förankrade företag att delta i anbudsgivningen. Någon särskild framställning från riksdagens sida bedömer utskottet mot denna bakgrund inte vara erforderlig.

Utskottet hemställer med hänvisning till det anförda

1. att riksdagen avslår motionen 1972: 398
2. att riksdagen avslår motionen 1972: 628.

Stockholm den 7 november 1972

På finansutskottets vägnar

SVEN EKSTRÖM

Närvarande: herrar Ekström (s), Löfgren (fp), Kristiansson i Harplinge (c), Knut Johansson i Stockholm (s), Franzén (s), Burenstam Linder (m), Larsson i Karlskoga (s), Åsling (c), Jansson (s), Wirtén (fp), Josefsson i Halmstad (s), Brundin (m), Gadd (s), Pettersson i Kvänum (c) och Lindahl (s).

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1789 S Stockholm 1972